

B. Jovanović, M. Jovanović, K. Borojević, P. Popović, V. Stančić, Zs. K. Zoffmann, *Gomolava. Naselje mlade gvozdenog doba — Gomolava. Late La Tène Settlement*, Novi Sad-Becgrad, 1988, 212 p. +9 pl.

Cercetările arheologice de suprafață de la sfârșitul secolului trecut, precum și săpăturile de salvare din anii 1953—1957 indicau existența unei importante stațiuni de interes arheologic și istoric la Gomolava, pe malul Savei. Acest fapt a determinat efectuarea cercetărilor sistematice de amploare, care s-au desfășurat în anii 1965—1985. Lucrările au fost deosebit de fructuoase, fiind surprinsă o succesiune de locuire de la neolitic la evul mediu. La rezultatele științifice obținute și-au adus contribuția nu numai specialiștii din domeniul arheologiei, ci și cei din domeniile antropologiei, paleobotanicii, paleozoologiei, statisticii etc.

Cartea pe care o prezentăm în rîndurile de față face parte din seria lucrărilor monografice referitoare la complexul sit arheologic de la Gomolava și este consacrată așezării de epocă Latène (nivelul VI). Ea debutează cu o introducere (p. 1—3) în care se fac referiri la istoricul cercetărilor și sint expuse o serie de probleme de metodă. Un spațiu mai întins (p. 4—52) este acordat prezentării materialului ceramic descoperit, avîndu-se în vedere evoluția diferitelor tipuri de vase în cele trei faze ale așezării, cronologia relativă a acestor tipuri etc. Este de remarcat prezența ceramicii de factură daco-getică, mai numeroasă în cea de-a doua fază a așezării, care corespunde înfloririi acesteia.

În continuare autorii se opresc asupra unui mormînt colectiv de inhumație în groapă, descoperit în cadrul așezării (p. 53—58). Scheletele descoperite pe fundul gropii funerare aparțin unui băbat matur în vîrstă de 26—35 ani, unei femei de 44—48 ani și unui copil de 3—4 ani. Mormîntul face parte din nivelul VI b, fapt care permite datarea lui în ultimul fert al sec. I î.e.n. Aceeași datare este sprijinită și de inventarul funerar : ceramică, obiecte de podoabă, fragmente de rîșniță. Ritul de înmormîntare este interpretat și în funcție de fenomenele similare în spațiile culturale învecinate. Faptul conduce la concluzia existenței unei simbioze etnice între elementele autohtone și celtice din cadrul așezării de la Gomolava, concluzie confirmată și de analiza antropologică (p. 59—65).

Prezentarea stratigrafiei verticale și orizontale (p. 67—77) prilejuiește descrierea complexelor arheologice (locuințe semiadîncite sau de suprafață, cuptoare menajere sau de ars ceramică, gropi menajere, elemente de fortificație constînd dintr-un puternic val de pămînt cu palisadă) și a evoluției lor în cele trei faze (VI a-c) ale așezării scordisce. De asemenea, sint surprinse limitele și funcționalitatea spațiului în cadru așezării din a doua vîrstă a fierului.

Raportarea la descoperirile din bazinul Dunării aparținînd aceleiași epoci, precum și analiza fibulelor, monedelor și a ceramicii oferă date privind cronologia relativă și absolută a așezării (p. 78—91). Astfel, faza VI a, care marchează începutul așezării (caracterizată de locuințe semiadîncite și de suprafață, cuptoare, începutul utilizării valului de pămînt etc.), este cuprinsă între a doua jumătate a sec. II î.e.n. și al doilea sfert al sec. I î.e.n. Faza VI b, reprezentînd perioada de înflorire a așezării, cuprinde mijlocul și sfîrșitul sec. I î.e.n., încheindu-se printr-un puternic incendiu, faza VI c este marcată de refacerea așezării, fortificația nemaiîfiînd însă utilizată; este vorba de perioada de tranziție spre așezarea de epocă romană, ultima fază a așezării scordisce aparținînd primei jumătăți a sec. I î.e.n.

Capitolul referitor la locul așezării Latène de la Gomolava în protoistoria bazinului dunărean (p. 92—100) aduce în discuție rolul acestei importante stațiuni ca și centru economic (cu o înfloritoare producție ceramică și probabil metalurgică) și militar-politic, precum și relațiile acesteia cu lumea daco-getică și cu cea romană.

Prezentarea detaliată a descoperirilor monetare (p. 101—104), analiza statistică a ceramicii (p. 105—110) și analizelor paleobotanice (p. 111—117) completează cercetările dintr-o perspectivă interdisciplinară. Urmează catalogul descoperirilor (p. 118—179), cu prezentarea materialului arheologic în funcție de fazele de evoluție ale așezării. Lucrarea se încheie cu o listă bibliografică (p. 180—183), un larg rezumat în limba engleză (p. 184—207) și un indice (p. 209—210). Expunerea este însoțită de o bogată ilustrație, constituită din figuri, planșe, hărți, tabele.

Astfel structurată, lucrarea reprezintă un model reușit de prelucrare monografică a unui sit arheologic, valoarea cărții ridicîndu-se la același nivel cu calitatea cercetărilor desfășurate la Gomolava.

AUREL RUSTOJU